

Het Sovjetexperiment tussen droom en daad

Een geschiedenis van revolutionair Rusland in de twintigste eeuw

Dr. Henk Kern

Woensdagavond 9, 16, 23 en 30 september 2009

Dr. Henk Kern is als docent Russische geschiedenis verbonden aan de opleidingen Geschiedenis en Ruslandkunde in de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden. Hij geeft onder andere colleges over het Russische nationaliteitsvraagstuk, over herinneringen aan het stalinisme en over de prerevolutionaire geschiedenis van Rusland. In 2008 verscheen bij Pegasus zijn proefschrift *Denken over Rusland. Europese beschouwingen over de Grote Hervormingen, 1861-1881*, dat handelt over het ontstaan van de Ruslandkunde als wetenschappelijke discipline.

INTRODUCTIE

De Sovjet-Unie belichaamt voor velen het afschrikwekkend schoolvoorbeeld van de totalitaire dictatuur. Tegelijkertijd staat de Sovjet-Unie ook voor een van de meest fascinerende pogingen in de geschiedenis om een betere wereld te scheppen. Het contrast tussen droom en daad in de Sovjet-Unie maakt de lotgevallen van revolutionair Rusland gedurende de twintigste eeuw tot een historisch drama dat zijn weerga niet kent.

In naam van hooggestemde idealen zoals solidariteit en humaniteit nam een militante revolutionaire partij in 1917 de macht over in Rusland. Onder buitengewoon ongunstige omstandigheden van wereldoorlog, totale ontredde en burgeroorlog bouwden de communisten een alternatief politiek-maatschappelijk stelsel op. Alle middelen waren daarbij geoorloofd, van volksverlichting tot massarepressie. In een halsbrekend tempo werd een nieuwe samenleving uit de grond gestampt, die de voedingsbodem zou vormen voor de opbloei van de nieuwe Sovjetmens. Nergens anders ter wereld werd de greep van het regime op de samenleving zo volledig en was de vrijheid van de bevolking zo gering. Tijdens de oorlog doorstond het Sovjetsysteem de uiterste beproevingen en nadien greep het als supermacht de grootste uitdagingen aan. Desondanks kwam het Sovjetbewind in 1991 onverwachts ten val. Dit gebeurde opmerkelijk genoeg niet langs weg van geweld of door druk van buitenaf, maar als gevolg van een interne dynamiek. Hoe is dit te verklaren?

In deze collegereeks van het Studium Generale zullen we stilstaan bij de vraag naar de betekenis van de gehele Sovjetepisode binnen het raamwerk van de geschiedenis van Rusland in de twintigste eeuw. In vier stadia zullen we ingaan op het ontstaan, de opbouw, de aanpassing en de aftakeling van het Sovjetexperiment in Rusland. Hierbij zal de focus gericht zijn op de wisselwerking tussen de communistische staat en ideologie enerzijds en de veranderingen van de Russische samenleving en mentaliteit anderzijds. Wie trok aan het langste eind en tegen welke prijs?

PROGRAMMA

Woensdagavond 9 september 2009

Rusland in oorlog en revolutie (1900-1921)

In dit college zien we hoe Rusland rond 1900 enorm in beweging raakte. De tsaar probeerde het autocratische systeem te handhaven door zijn onderdanen te mobiliseren in prestigeoorlogen. Nederlagen leidden tot de ondergang van het land en gaven aan de revolutionaire intelligentsia een kans hun utopische toekomstvisie te beproeven.

Woensdagavond 16 september 2009

De gestaalde Sovjetsamenleving (1921-1939)

De revolutionair Lenin had met zijn partij de macht veroverd maar het was aan zijn opvolger Stalin om het communistische project te voltooien. In dit college gaat het over de wijze waarop toen de gehele samenleving omwentelde. Terwijl de vestiging van het Sovjet-socialisme werd afgekondigd, verdwenen duizenden enthousiastelingen in het niets van de 'Grote Zuiveringen'.

Woensdagavond 23 september 2009

De vuurproef en de dooi (1939-1964)

De Grote Vaderlandse Oorlog werd voor het systeem het moment van de waarheid. In dit college nemen we de proef op de som. Ondanks afschuwelijke verliezen kwam de Sovjet-Unie als grote overwinnaar uit de strijd tevoorschijn. Maar fundamentele aanpassingen en hervormingen waren onontkoombaar gebleken om het sovjetsysteem te redden en voort te zetten.

Woensdagavond 30 september 2009

De reïncarnatie van Rusland (1964-2000)

Het Sovjetexperiment mondde uit in een 'ontwikkeld socialisme' waarin terreur niet langer het dagelijks leven beheerste. In het laatste college zijn we er getuige van hoe de samenleving tot volle wasdom kwam terwijl het regime stagneerde. Perestrojka moest uitkomst bieden maar maakte de weg vrij voor de val van de Sovjet-Unie en de wederopstanding van Rusland.

Toegang gratis, iedereen is welkom!
(Kom op tijd, want vol = vol!)

Deze serie is het resultaat van de samenwerking van het Studium Generale Universiteit Leiden en Home Academy Publishers.

TIJD: 19.30 - 22.00 uur inclusief korte pauze en vragen

PLAATS: zaal 011, Lipsiusgebouw (1175), Cleveringaplaats 1, Leiden

INFORMATIE & ORGANISATIE

Studium Generale Universiteit Leiden

Postbus 9500, 2300 RA Leiden

071 5277295/7296/7283

je.molenaar@ics.leidenuniv.nl

www.studiumgenerale.leidenuniv.nl

NB. Tijdens de colleges worden door Home Academy Publishers opnames gemaakt voor een uit te brengen audio-cd.

Meer informatie over Home Academy Publishers is te vinden op www.home-academy.nl

Studium Generale

Universiteit Leiden